

KATARZYNA SMĘDZIK-AMBROŻY

**WYKORZYSTANIE PRZEZ ROLNIKÓW W POLSCE ŚRODKÓW
FINANSOWYCH ZE WSPÓLNEJ POLITYKI ROLNEJ UE W KONTEKŚCIE
WSPIERANIA ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU**

Słowa kluczowe: rolnictwo, Polska, wspólna polityka rolna, rozwój zrównoważony

STRESZCZENIE

W opracowaniu określono różnice regionalne w pozyskiwaniu środków finansowych z UE, występujące pomiędzy rolnikami z obszarów o odmiennych uwarunkowaniach zasobowych dla sektora rolnego w Polsce, w latach 2004-2013. Dokonano szeregowania regionów w Polsce, względem uwarunkowań zasobowych rolnictwa. Porównano liczebności rolników, którzy złożyli wnioski oraz liczebności zawartych umów i ich wartości na realizację działań proefektywnościowych i prośrodowiskowych ze skupień regionów, różniących się uwarunkowaniami zasobowymi rolnictwa. Dowiedziono, że w latach 2004-2013 pogłębiały się różnice regionalne w zakresie zrównoważenia rolnictwa w Polsce, w wymiarze środowiskowym i ekonomicznym.

KATARZYNA SMĘDZIK-AMBROŻY

**EU AGRICULTURAL POLICY AND SUSTAINABLE DEVELOPMENT
OF AGRICULTURE IN POLAND**

Keywords: Agriculture, Poland, common agricultural policy, sustainable development

SUMMARY

In the article were identified regional differences in the acquisition of EU funds between farmers from areas with different conditions of resources for the agricultural sector in Poland in 2004-2013. The ranking of regions in Poland according their conditions of resources for the agriculture was made. Then the number of farmers who applied of pro-efficiency and pro-environmental founds from regions of the different agricultural conditions of resources were compared. It has been learned that in 2004-2013 regional differences in the sustainability of agriculture in Poland in the environmental and economic dimensions have deepened.

e-mail: Katarzyna.Smedzik-Ambrozy@ue.poznan.pl

PIOTR ADAMCZYK

ZMIANY NA RYNKU PRACY W POLSCE W ŚWIETLE KONCEPCJI ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU

Słowa kluczowe: *rozwój zrównoważony, rynek pracy, metoda TOPSIS*

STRESZCZENIE

Celem pracy była identyfikacja i ocena zmian zachodzących na rynku pracy w Polsce w kontekście realizacji idei zrównoważonego rozwoju. W opracowaniu wykorzystano wskaźniki zrównoważonego rozwoju, obliczane przez Główny Urząd Statystyczny, dotyczące dostępu do rynku pracy oraz zatrudnienia. Do oceny stopnia realizacji idei zrównoważonego rozwoju posłużono się miarą syntetyczną skonstruowaną przy użyciu metody TOPSIS.

Stwierdzono, że pomiędzy 2006 a 2016 r. nastąpiła poprawa większości wskaźników zrównoważonego rozwoju odnoszących się do rynku pracy. Największy postęp widoczny był w województwach pomorskim i lubuskim. Najmniej korzystne zmiany odnotowano w Polsce Wschodniej. Jednocześnie nastąpiła poprawa spójności regionalnej.

PIOTR ADAMCZYK

CHANGES ON THE LABOUR MARKET IN POLAND IN THE CONTEXT OF THE SUSTAINABLE DEVELOPMENT IDEA

Keywords: *sustainable development, labour market, TOPSIS method*

SUMMARY

The aim of the paper was to identify and evaluate the changes on the labour market in Poland in the context of the sustainable development idea practice. For this analysis the author used the indicators of sustainable development regarding the access to labour market and employment calculated by Central Statistical Office of Poland (GUS). The level of sustainable development was estimated using synthetic measure constructed with TOPSIS method.

It was stated that in the period 2006-2016 most of the sustainable development indicators regarding labour market improved. The most significant progress was noticed in pomorskie and lubuskie voivodships. In contrast, Eastern Poland faced relatively least favourable changes. Moreover, territorial cohesion improved.

e-mail: piotr_adamczyk@sggw.pl

MARCIN TOMASZEWSKI

MODERNIZACJA GOSPODARSTW ROLNYCH W POLSCE W RAMACH WSPÓLNEJ POLITYKI ROLNEJ

Słowa kluczowe: *modernizacja gospodarstw rolnych, wspólna polityka rolna*

STRESZCZENIE

Podstawowym celem pracy było określenie poziomu i struktury wsparcia finansowego gospodarstw rolnych w ramach wspólnej polityki rolnej oraz znaczenia tego wsparcia w kontekście modernizacji parku maszynowego. W pracy podsumowano efekty wsparcia, zarówno finansowe jak i rzeczowe, przeznaczone na ten cel w latach 2002-2015 i pochodzące z Programu Operacyjnego SAPRAD (działanie: Inwestycje w gospodarstwach rolnych), Sektorowego Programu Operacyjnego „Restrukturyzacja i modernizacja sektora żywnościowego oraz rozwój obszarów wiejskich 2004-2006” (działania: Inwestycje w gospodarstwach rolnych; Ułatwienie startu młodym rolnikom) oraz Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013 (działania: Modernizacja gospodarstw rolnych; Ułatwienie startu młodym rolnikom oraz Przywracanie potencjału produkcji rolnej zniszczonej w wyniku wystąpienia klęsk żywiołowych oraz wprowadzanie odpowiednich działań zapobiegawczych). Z przeprowadzonej analizy wynika, że proces modernizacji gospodarstw rolnych w Polsce, dzięki uzyskanemu wsparciu ze środków WPR, odznacza się wysoką dynamiką, przyczyniając się niewątpliwie do rozwoju polskiego rolnictwa.

MARCIN TOMASZEWSKI

MODERNIZATION OF FARMS IN POLAND UNDER THE COMMON AGRICULTURAL POLICY

Keywords: *modernization of agricultural farms, Common Agricultural Policy*

SUMMARY

The main objective of the work was to determine the level and structure of financial support for farms under the common agricultural policy and the importance of this support in the context of modernization of the machinery park. The work summarizes the effects of support, both financial and material, allocated for this purpose in 2002-2015 and coming from the SAPRAD Operational Program (action: Investments in agricultural holdings), Sectoral Operational Program „Restructuring and modernization of the food sector and rural development 2004-2006” (actions: Investments in agricultural holdings, Facilitating the start of young farmers) and the Rural Development Program for the years 2007-2013 (measures: Modernization of farms; Facilitating start-ups for young farmers; and Restoring agricultural production potential damaged by natural disasters and introducing appropriate preventive actions). The analysis shows that the process of modernization of farms in Poland, thanks to the support from the CAP, is characterized by high dynamics, undoubtedly contributing to the development of Polish agriculture.

e-mail: Marcin.Tomaszewski@minrol.gov.pl

BOGDAN M. WAWRZYNIAK

PROCES RÓŻNICOWANIA PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNICH W KONTEKŚCIE WIELOLETNICH RAM FINANSOWYCH

Słowa kluczowe: *Wieloletnie Ramy Finansowe, płatności obszarowe, perspektywa finansowa, systemy płatności*

STRESZCZENIE

W artykule podjęto analizę instrumentów finansowych skierowanych na płatności obszarowe, poprzez pryzmat Wieloletnich Ram Finansowych. Badaniami objęto pięć perspektyw finansowych. Analizę przeprowadzono w ramach trzech grup państw członkowskich, przy czym wyodrębnienie grup opierano na okresach przynależności do Wspólnoty. Ponadto na tle WRF przedstawiono bieżące poziomy płatności i w perspektywie do 2020 roku. Przeprowadzone badania wykazały, że okresy przynależności do Wspólnoty i utrzymywanie dwóch systemów dopłat bezpośrednich, wpływały na różnicowanie poziomu płatności obszarowych. W ostatniej perspektywie finansowej (2014-2020), w dążeniu do konwergencji zmniejszono budżet dla UE-15, a zwiększono dla NUE-12. Nadal kraje UE-15 dysponujące 72,1% użytków rolnych wspólnoty partycypowały w budżecie na poziomie 74,7% (289,0 mld euro), gdy tymczasem NUE-12 dysponujące 27,9% użytków rolnych uczestniczą w podziale budżetu na poziomie 25,3% (97,6 mld euro). W porównaniu do poprzedniej perspektywy finansowej (2007-2013) nastąpiło zwiększenie poziomu środków wsparcia finansowego dla nowych państw członkowskich.

BOGDAN M. WAWRZYNIAK

DIFFERENTIATION OF DIRECT PAYMENTS IN THE CONTEXT OF THE MULTIANNUAL FINANCIAL FRAMEWORK

Keywords: *Multiannual Financial Framework, area payments, financial perspective, payment systems*

SUMMARY

The paper analyzes the financial instruments addressed to area payments through the perspective of the Multiannual Financial Framework. The study covered five financial perspectives. The analysis was carried out in three groups of member states, with grouping being based on periods of membership of the EU. In addition, the current levels of payments and the outlook for 2020 have been presented against the background of the MFF. The results of the studies have shown that periods of membership in the EU and the maintenance of two direct payments systems have affected the differentiation of the level of area payments.

In the current financial perspective (2014-2020), in the pursuit of convergence, the budget for the EU-15 was reduced and the budget for NUE-12 increased. Still EU-15 countries with 72.1% of the UE's agricultural holdings were involved in a budget at the level of 74.7% (289.0 billion euros) while the NUE-12, which has 27.9% of the agricultural land, has a share of 25.3% (97.6 billion euros). Compared to the previous financial perspective (2007-2013), financial support was increased for the new member states.

e-mail: bogdan.wawrzyniak2@neostrada.pl

JANUSZ DĄBROWSKI, EDWARD MATUSZAK

KIERUNKI POPRAWY POTENCJAŁU DORADZTWA WE WSPIERANIU INNOWACYJNOŚCI W ROLNICTWIE

Słowa kluczowe: *doradztwo rolnicze, transfer wiedzy do praktyki rolniczej, innowacje w rolnictwie*

STRESZCZENIE

Artykuł zawiera wyniki badania opinii doradców Ośrodków Doradztwa Rolniczego i prywatnych podmiotów doradczych, którego celem była próba zidentyfikowania uwarunkowań zwiększenia efektywności doradztwa we wspieraniu innowacji w rolnictwie. Zidentyfikowano następujące czynniki/przeszkody ograniczające efektywne działania doradztwa w obszarze wspierania innowacyjności:

- dużo czasu zajmuje doradcom pomoc rolnikom w korzystaniu z różnych dostępnych form pomocy ze środków UE, kosztem działań na rzecz wspierania innowacji w rolnictwie,
- pomoc rolnikom w przygotowaniu wniosków o płatności obszarowe pokrywa się z czasem wiosennych prac polowych – najlepszym okresem dla upowszechniania innowacji technologicznych, co ogranicza efektywność ich upowszechniania,
- w budżecie ODR jest zbyt mało środków finansowych na wspieranie działań operacyjnych w gospodarstwach rolnych, pomoc doradcza realizowana jest w największym zakresie w biurze doradcy i przez telefon,
- jednym z oczekiwań wobec doradców jest obiektywna ocena „wartości proponowanych nowości”; dla tego celu potrzebna jest aktualna wiedza fachowa z danej dziedziny, którą trudno pozyskać bez kontaktu z nauką, przodującą praktyką i bez dostępu do dobrego systemu informacji,
- z powodu niskich wynagrodzeń doradców zmniejsza się zainteresowanie pracą w doradztwie państwowym, prowadzi to równocześnie do braku motywacji w podejmowaniu odważnych wyzwań w pracy doradczej.

JANUSZ DĄBROWSKI, EDWARD MATUSZAK

APPROACHES TOWARDS POTENTIAL IMPROVEMENT OF AGRICULTURAL ADVISORY IN SUPPORTING INNOVATIVENESS IN AGRICULTURE

Keywords: *agriculture advisory, knowledge transfer towards agricultural practice, innovation in agriculture*

SUMMARY

The paper presents opinions of agricultural advisors of Regional Agricultural Advisors Centres and private advisory firms. The objective of research was to carry out initial identification of factors leading to effectiveness improvements of agricultural advisory in supporting innovativeness in agriculture.

As a result the following factors/barriers were identified as constrains for agricultural advisory activities aimed at supporting innovation in agriculture:

- advisors are focused in their service in providing assistance for farmers in application development for various forms of the EU programmes at the expense of technological advisory,
- assistance to farmers in development of direct payment applications overlap with the spring season field works – the best timing for dissemination of technological innovations; this time structure of advisors work limits effectiveness of their potential for promotion of pro-innovative solutions,
- financial allocation for operational activities focused on providing services at farm location is too limited within budgets of Regional Agricultural Advisory Centres; subsequently, substantial part of advisory services are provided at offices of advisors or by phone,
- one of expectation regarding advisors work is ability for objective evaluation of “value of proposed new solutions”; key condition to meet this requirement is the most update professional knowledge on any given topics, it is difficult to have such information without contact with science, leading practical researches and access to proper information system.
- Low salaries for agricultural advisors operating in public sector substantially limit incentives for new entrances, it leads to taking approach of avoiding new and risky challenges in professional activities.

e-mail: drjanuszdabrowski@gmail.org

e-mail: e.matuszak@cdr.gov.pl

ŁUKASZ WIŚNIEWSKI, ROMAN RUDNICKI

KORZYSTANIE Z USŁUG DORADCZYCH PRZEZ ROLNIKÓW I POSIADACZY LASÓW W POLSCE – ZRÓŻNICOWANIE PRZESTRZENNE WYKORZYSTANIA ŚRODKÓW DZIAŁANIA PROW 2007-2013

Słowa kluczowe: *usługi doradcze, zróżnicowanie przestrzenne, Polska, Program Rozwoju Obszarów Wiejskich 2007-2013*

STRESZCZENIE

Celem artykułu jest analiza zróżnicowania przestrzennego wykorzystania środków działania 114 PROW 2007-2013 „Korzystanie z usług doradczych przez rolników i posiadaczy lasów”. Badanie wykonano w układzie województw, powiatów oraz grup powiatów uwzględniających warunki zewnętrzne rozwoju rolnictwa: przyrodnicze (przyrodniczo-rolnicze, przyrodniczo-ekologiczne) i pozaprzyrodnicze (urbanizacyjne, historyczne). Opracowanie powstało w oparciu o dane Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa oraz literaturę tematu z wykorzystaniem zestawu wskaźników i metod statystycznych.

Wykorzystanie środków działania było silnie zróżnicowane przestrzennie. Najwyższy poziom zdiagnozowano w województwie podlaskim, zaś najniższy w zachodniopomorskim. W układzie powiatów zdecydowanym liderem w wykorzystaniu środków działania okazał się powiat zambrowski. W dziesięciu jednostkach nie odnotowano żadnych projektów.

Badanie wykazało również dysproporcje w wykorzystaniu środków w wydzielonych grupach uwarunkowań zewnętrznych rozwoju rolnictwa. Wykazano, że największy wpływ mają uwarunkowania historyczne, urbanizacyjne i przyrodniczo rolnicze.

ŁUKASZ WIŚNIEWSKI, ROMAN RUDNICKI

USE OF ADVISORY SERVICES BY FARMERS AND FOREST HOLDERS – SPATIAL DIVERSIFICATION IN THE USE OF RESOURCES FROM ONE OF THE RDP 2007-2013 MEASURES

Keywords: *services, spatial diversification, Poland, measure 114, Rural Development Programme 2007-2013*

SUMMARY

The aim of the article is to analyse the spatial diversification in the use of resources available in measure 114 within the RDP 2007-2013 ‘Use of advisory services by farmers and forest holders’. The study was performed across voivodships, *poviats* and groups of *poviats* taking into account the external conditions for the development of agriculture: natural (agrarian, ecological) and man-made (urban, historical). The work is based on the data compiled by the Agency for Restructuring and Modernization of Agriculture and on the body of subject literature; it also includes a set of indicators and statistical methods.

The use of resources available within the measure was highly varied spatially. The highest level was diagnosed in the Podlaskie voivodship, while the lowest in the Zachodniopomorskie

voivodship. Across the *poviats* it transpired that the *poviat* of Zambrów was a strong leader in the use of resources under the measure. In ten units no projects were reported at all.

The study also evinced disparities in the use of the resources discussed here in the specified groups of external conditions for the development of agriculture. It has been shown that the greatest impact is attributable to the historical, urban and natural conditions.

e-mail: lukaszwisniewski05@gmail.com

e-mail: rudnickir@umk.pl

MAGDALENA JAKUBOWSKA, JAN BOCIANOWSKI, JOLANTA KOWALSKA,
DARIUSZ DROŹDŹYŃSKI

**WALIDACJA ZAŁOŻEŃ I TESTOWANIE MODELU DLA PROGNOZOWANIA
KRÓTKOTERMINOWEGO STONKI ZIEMNIACZANEJ (*LEPTINOTARSA
DECEMLINEATA* SAY.) Z WYKORZYSTANIEM WYZNACZONYCH SUM
TEMPERATUR EFEKTYWNYCH**

Słowa kluczowe: *model, stonka ziemniaczana, ziemniak, systemy wspomaganie decyzji,
sumy temperatur efektywnych*

STRESZCZENIE

Celem planowanych badań była ocena możliwości zastosowania opracowywanego modelu matematycznego do wspomaganie wyznaczenia terminu zabiegu chemicznego przeciwko stonce ziemniaczanej (*Leptinotarsa decemlineata* Say.) z wykorzystaniem wyznaczonych sum temperatur efektywnych, adoptowanego dla potrzeb gospodarstw ekologicznych oraz aktualizacja progów ekonomicznej szkodliwości. Ponadto w badaniu skoncentrowano się na określeniu korelacji między niektórymi czynnikami abiotycznymi środowiska (głównie czynnikami meteorologicznymi), a np. zwalczanym stadium rozwojowym szkodnika, tzn. na poznaniu stopnia tych zależności oraz na wyznaczeniu sum ciepła i sum temperatur efektywnych. W sposób naukowy określono dwa równania regresji (modele matematyczne), dla wyznaczenia liczby dni dla rozwoju szkodliwych stadiów od momentu złożenia jaj aż do osiągnięcia stadium L_2 i L_3 .

MAGDALENA JAKUBOWSKA, JAN BOCIANOWSKI, JOLANTA KOWALSKA,
DARIUSZ DROŹDŹYŃSKI

**VALIDATION OF THE ASSEMBLY AND TESTING OF MODEL FOR SHORT-
TERM CONDITIONING OF COLORADO POTATO BEETLE (*LEPTINOTARSA
DECEMLINEATA* SAY.) WITH USE OF SUM EFFECTIVE TEMPERATURES**

Keywords: *model, Colorado Potato Beetle, potato, decision support systems, sums of
effective temperatures*

SUMMARY

The aim of the planned study was to evaluate the applicability of the mathematical model being developed to support the designation of the term chemical treatment against Colorado potato beetle (*Leptinotarsa decemlineata* Say.) Using a designated sum of effective temperatures, an adopted for organic farms and update the economic thresholds. Moreover, the study focused on the determination of the correlation between some abiotic factors of the environment (mainly meteorological factors) and, chemical control the pest's stage of development and determination of the sum of heat and the sum of effective temperatures. Scientifically, two regression equations (mathematical models) were defined to determine the number of days for the development of harmful stages from the time the egg was laid to the L_2 and L_3 stages.

e-mail: m.jakubowska@iorpib.poznan.pl

ADEUSZ DWORAKOWSKI, JERZY KUŹMICKI, KRZYSZTOF ZAWOJSKI

PLONOWANIE ZBÓŻ W LATACH 1960-2009 W DOŚWIADCZENIACH ORAZ WARUNKACH PRODUKCYJNYCH W WOJEWÓDZTWIE PODLASKIM

Słowa kluczowe: *zboża, plon, doświadczenia polowe, warunki produkcyjne, woj. podlaskie*

STRESZCZENIE

Celem opracowania było porównanie plonowania podstawowych gatunków zbóż w doświadczeniach polowych i warunkach produkcyjnych na przestrzeni 50-ciu lat. W artykule przedstawiono wyniki ścisłych doświadczeń odmianowych, prowadzonych w ramach doświadczalnictwa terenowego w latach 1960-2009 w gospodarstwach rolników indywidualnych, na obszarze obecnego woj. podlaskiego. Doświadczenia prowadzone były przez PODR w Szepietowie pod nadzorem merytorycznym IUNG-PIB w Puławach, a od roku 2000 w ramach doświadczalnictwa porejestrowego, przez COBORU. W doświadczeniach badano plonowanie podstawowych gatunków zbóż: żyta ozimego, pszenicy ozimej, jęczmienia jarego i owsa, a od roku 1990 również pszenżyta ozimego. Wyniki zebrane z doświadczeń porównano z plonami zbóż uzyskanymi w produkcji, na podstawie danych WUS w Białymstoku. Łącznie w okresie 50 lat przeprowadzono 503 ścisłe doświadczenia polowe. Plony zbóż zebrane z pól doświadczalnych były średnio o 60-145% wyższe od plonów uzyskanych z pól produkcyjnych. Zróżnicowanie to w miarę upływu lat, we wszystkich gatunkach, zwiększało się. Największe różnice w plonach, zebranych z pól doświadczalnych, w porównaniu z produkcją, wystąpiły w ostatnim badanym 10-leciu.

TADEUSZ DWORAKOWSKI, JERZY KUŹMICKI, KRZYSZTOF ZAWOJSKI

CEREAL YIELDS IN 1960-2009 IN EXPERIMENTS AND PRODUCTION CONDITIONS IN PODLASKIE VOIVODSHIP

Keywords: *cereals, yield, fields experiments, production conditions, Podlaskie voivodship*

SUMMARY

The aim of the study was to compare the yield of basic cereal species in field experiments and production conditions over 50 years. The paper presents the results of strict cultivar experiments conducted in field experiments in the years of 1960-2009 in farms of individual farmers, in the area of the Podlaskie voivodship, Poland. The research was conducted by Podlaskie Agricultural Advisory Center in Szepietowo under the substantive supervision of IUNG-PIB in Pulawy, and since 2000 under the post-registration experiment by Research Centre for Cultivar Testing (COBORU). Measured yields of basic cereal species: winter rye, winter wheat, spring barley and oats, and since 1990 also winter triticale. The results of the experiments were compared against the yields of cereals obtained in the production, based on the data of the Statistical Office in Bialystok. During 50 years, 503 strict fields experiments were conducted in total. The yields of cereals harvested from the experiments were on average 60-145% higher than those obtained from the production fields. Over the years, this diversity increased in all species. The biggest differences in yields between the experiments and production occurred in the latter 10 years.

e-mail: tdworakowski@op.pl

RENATA MARKS-BIELSKA, KAROLINA BABUCHOWSKA, OLGA KUCIŃSKA

UWARUNKOWANIA ZARZĄDZANIA RYZYKIEM NA PRZYKŁADZIE WYBRANYCH GOSPODARSTW ROLNYCH

Słowa kluczowe: *ryzyko, rolnictwo, gospodarstwo rolne*

STRESZCZENIE

W pracy podjęto zagadnienie zarządzania ryzykiem w gospodarstwie rolnym. Celem badań było zaprezentowanie opinii wybranej grupy rolników na temat występującego w rolnictwie ryzyka, a także przedstawienie propozycji udoskonalenia zarządzania w kierunku minimalizowania ryzyka.

Metodą badawczą niezbędną do uzyskania wyników był sondaż diagnostyczny, a jako narzędzie badawcze posłużył kwestionariusz ankietowy. Badania przeprowadzone zostały w grupie 40 osób zarządzających lub pracujących w gospodarstwach rolnych.

Niewłaściwe zarządzanie ryzykiem doprowadziło do pogorszenia sytuacji gospodarstw. Znaczny odsetek badanych (58,82%), którzy nie posiadali wiedzy na temat możliwości zarządzania ryzykiem uznali prowadzenie gospodarstw rolnych za nieopłacalne, natomiast wśród respondentów znających możliwości zarządzania ryzykiem 21,74% stwierdziło nieopłacalność prowadzenia gospodarstwa.

Wyniki badań mogą posłużyć do wprowadzenia zmian w niewłaściwym zarządzaniu ryzykiem w gospodarstwach rolnych. Ukazanie problemu powinno umożliwić wdrożenie szkoleń lub pomocy rolnikom w tematyce dotyczącej zapobiegania powstawaniu ryzyka lub przeciwdziałania jego skutkom. Doprowadzić to może w konsekwencji do poprawy funkcjonowania gospodarstw, zwiększenia bezpieczeństwa i stabilności, jak i również zmniejszenia stopnia narażenia związanego w występującym ryzykiem.

RENATA MARKS-BIELSKA, KAROLINA BABUCHOWSKA, OLGA KUCIŃSKA

DETERMINANTS OF RISK MANAGEMENT ON THE EXAMPLE OF SELECTED FARMS

Keywords: *risk, agriculture, farm*

SUMMARY

This paper has been dedicated the risk management on farms. The aim of this paper was to present the opinion of a selected group of farmers on the subject concerning risk occurring in agriculture as well as to show a proposal to improve management in order to minimize risk. The research method required to raise the results, was the diagnostic survey and there has been used the questionnaire as a research tool. The research was carried out in a group of 40 managers or working on farms.

Improper risk management has led to situation's deterioration in agriculture. Significant percent of respondents (58,82%), those did not have knowledge about risk management recognized that farm keeping is unprofitable, while among respondents familiar with risk management (21,74%), recognized farm keeping as a unprofitable.

Results of research can be used to make changes in improperly risk management in farms. Showing of the problem should allow the implementation of trainings or help the farmers in

subject of prevention of risk or counteraction with its impact. That can consequently lead to improve the functioning of farms, improve the safety and stability and decrease level of expose related to occurring risk.

e-mail: renatam@uwm.edu.pl